

SOSYAL MEDYADA GÜRÜLTÜ KAVRAMI: TWITTER'DA GÜRÜLTÜ İNCELEMESİ

Tamer BAYRAK
İstanbul Aydın Üniversitesi
tamerbayrak88@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-0776-1606>

ÖZ

İletişim insanlık tarihi kadar eski, insanoğlunun temel ihtiyaçlarından biri konumundadır. Bu bağlamda iletişim insanlar arasında bilgi aktarım sürecini ifade etmektedir. Bilgi oluşup kullanıma hazır hale geldikten sonra kaçınılmaz bir şekilde iletişim sürecine dahil olarak kaynaktan hedefe aktarılmaktadır. Ancak bilginin aktarım süreci gürültü olarak adlandırılan dış faktörlerle engellenmeye çalışılmaktadır. Gürültü faktörü iletişim sürecini engellediğinde ise toplumsal olarak en istenmeyen davranış modellerinden şiddeti doğurmaktadır. Şiddet faktörü etik açıdan günümüz toplum yaşamından dışlansa da yaşanmakta, hatta sosyal medya gibi platformlarda bile yer bulmaktadır. Nitekim 12 Eylül 2016'da bir kadına şort giydiği için yapılan saldırı, sosyal medyada gürültü faktörü etkisinde kalan kullanıcıların ne denli şiddete yatkın olduğunu göstermiştir. Bu çalışmada Yeni Medya teknolojilerinin ürünü olan Twitter'da ki iletilerin seçilmiş bir kısmı gürültü faktörü açısından incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeni Medya, Sosyal Medya, Twitter, Gürültü

THE CONCEPT OF NOISE IN SOCIAL MEDIA: NOISE REVIEW ON TWITTER

ABSTRACT

Communication term is a vital element in terms of today's people. Humanity is in need of communication skills and communication channels are always growing. First of all conventional media started to broadcasting information. Then, new media technologies gave desired solution. But, there is a problem for communication process. Shannon and Weaver created a model because of this problem and they gave a name in the model. This name is factor noise. So, in this examination we are looking new media technologies with the public opinion reality. In addition, the attack on a woman on September 12, 2016 will be examined with the factor noise. We will discuss the noise factor in social media.

Keywords: New Media, Social Media, Twitter, Noise

GİRİŞ

İnsanoğlu tarih boyunca iletişime ihtiyaç duymuştur. İnsanoğlunun toplumsal anlamda gelişiminde çok büyük rolü olan iletişim, insanların bütün ihtiyaçlarına cevap verir nitelikte evrilmiştir. Bu bağlamda iletişim, yazı gibi teknolojilerin tamamıyla iç içe geçmiş ve kaynaktan hedefe ulaşabilmek için çeşitli kaynaklara sahip olmuştur. Teknoloji, insanoğlunun ihtiyaçları itibariyle gelişmiş ve teknik bilgiler ışığında iletişimi çeşitlendirmiştir. Teknik, "bir şey elde etmenin, üretmenin bilgisidir" (Yengin, 2014:49). Bilgilerin yol göstericiliğinde iletişim süreci var olmakta ve bu süreç hiç durmaksızın gerçekleşmektedir.

Bilgi, iletişimin gerçekleşebilmesi için gerekli olan en temel yapı taşıdır. Bilgi olmaksızın iletişim sürecinin tamamlanması mümkün değildir; bilgi bu anlamda iletişim sürecini başlatan etken konumundadır. Bilginin oluşabilmesi için, içinden geçtiği bir takım süreçler bulunmaktadır. Bu süreçleri ise Jan Van Dijk'in yaklaşımı ile anlamak mümkündür. Dijital uzam içinde incelediği bilgi oluşum sürecini, günümüzde her ortamda gözlemleyip anlamlandırmak mümkün olmaktadır. Önceden oluşturulmuş bir bilgi içerisinde bulunan "bit" (binary digit, sanal ortamda 0 ve 1 den oluşan ve aynı

zamanda kendi içinde tamamen anlamsız kümeler oluşturan birim) bir bilginin içinde yer alan, birim olarak tamamen anlamsız olan kümeleri ifade etmektedir. Sayısal karşılığında dijital olarak 0 ve 1 den oluşan ve bir araya gelerek anlamlı kümeler oluşturmaya başlayan bit veriye (ölçülebilen ancak oluşum sürecini tamamlamamış bilgiye) dönüşür. Her anlamda belirsiz işlevleri olan bu veriler enformasyona (veriye göre daha karmaşık, bilginin birer alt kümesi) dönüşür. Bu enformasyon ise mevcut bilgi bombardımanı ve yorumlarla birlikte esas bilgi kavramını oluşturur.

Enformasyon, insanlık tarihi boyunca sürekli olarak veri kümelerini işlemekte ve işlenen veri kümelerini onu kullanmak için hazır olarak bekleyen kullanıcılar adına hazır hale getirmektedir. Bu açıdan enformasyon sürekli olarak hareket halindedir. Bilgiyi kullanıcı bireylerin mevcut veri kümeleri hakkında yaptıkları yorumlar enformasyon sürecini besler; aynı şekilde enformasyon da bilgi oluşum sürecini beslemektedir. Bu süreç sonucunda açığa çıkan bilgi özellikle günümüzde müthiş bir hızla kanallar aracılığıyla hedefe doğru aktarılmaktadır. Bit ile başlayıp bilgiye kadar olan süreç, insanların talepleri doğrultusunda şekillenmiştir. Bu süreç özellikle günümüzde çok kısa sürelerle indirgenmiştir. Teknolojinin ise bilginin oluşumu ve iletişimin gerçekleşmesi açısından etkisi çok büyük ve önemlidir. Hızla gelişen dijital teknoloji yeni medyayı sürekli yeni imkanlarla donatırken içerik üretim ve tüketim süreçleri de geleneksel medyadaki formlarından bambaşka formlara dönüşmektedir. Hatta “üretim” ve “tüketim” sözcükleri bile geleneksel medyanın terimleri olarak kabul edilmekte ve yeni medyanın farkını ve spesifikliğini ifade edebilmek için yeni sözcükler türetilmektedir (Karadağ, 2017: 88).

İletişim süreci, sadece kaynaktan hedefe doğru gerçekleşmemekte, aynı zamanda geri dönüşler (feedback) sayesinde yeniden gözden geçirilerek çok çeşitli kanallar aracılığıyla tamamlanmaktadır. Ancak iletişim sürecinin tamamlanmasındaki etkenler teknik bilgiler ile olduğu kadar insani vasıflarla da ilgilidir. İnsan düşünebilen ve yorumlayabilen bir varlıktır. Her olaya ilişkin duygu yoğunluğunu ve yorumlama becerilerini kullanarak mevcut bilgiyi hedefe ulaştırır veya hedef konumuna geçerek gelen bilgiyi anlamlandırır. Bu bağlamda iletişim sürecinin tamamlanması bireyler arası kanalların tamamen açık olmasına bağlı olmaktadır. Gözlemlendiği üzere iletişimin istendiği gibi tamamlanamaması bir tür tatminsizlik yaratarak şiddet gibi toplum tarafından dışlanmış davranışları ortaya çıkartabilmektedir. (Yengin, 2012, s.59-60) Bu nedenle Shannon ve Weaver gibi bilim insanları iletişim sürecini incelerken bilgi aktarım sürecine doğrudan etki eden kavramları ele almış, iletişimin istenildiği gibi tamamlanabilmesi için gerekli olan ortamın özelliklerini incelemişlerdir. Bu açıdan Shannon ve Weaver iletişim sürecini engelleyebilen ve hedefin iletiyi çözülmesine mâni olan gürültü kavramını incelemiş, gürültünün özelliklerini ortaya koyarak bu kavramı açıklamışlardır.

Gürültü kavramı gerçek toplum yaşamının her anında gözlemlenebilmektedir. Geleneksel medyanın da etkisiyle mevcut enformasyon sürekli olarak gürültü kavramı ile işlenmektedir. Bu sayede toplum bilinçli olsun veya olmasın gürültü kavramıyla sürekli olarak etkileşim halinde olmaktadır. Yeni medya teknolojileri de bu durumdan nasibini almış durumdadır. Bunun temel nedeni yeni medya teknolojilerinin bireylerin gerçek toplum yaşamını kopyalamasıdır. Sanal gerçeklik ile yeni bir kimlik yaratma şansına sahip olan birey, gerçek toplum yaşamında edindiği birikimleri sanal dünyaya taşıyarak oradaki yaşamına devam etmektedir. Ancak içerik anlamında oldukça yeni olan yeni medya teknolojilerini kullanan kullanıcı bireyler, paylaştıkları bilgileri gerçek toplum yaşamından farklı olarak sınırsız bir içerikle zenginleştirerek iletmektedir. Bu nedenle hedef konumunda olan bireyler gerçek toplum yaşamında nadiren elde edebileceği gürültü etkenli bilgileri oldukça yoğun bir şekilde ve önemli bir engelle karşılaşmadan edinmektedir. Bu durum yeni medya teknolojilerinin içerik olarak daha yoğun şiddet, önyargı, hakaret vb. gürültü etkenleriyle yoğunlaşmış bilgi ve yorumlarla dolup taşmasına neden olmaktadır. Nitekim, bir kadın 12 Eylül 2016 tarihinde bir şehir içi otobüs seferinde şort giydiği için bir kişi tarafından saldırıya uğramış ve bu saldırının hemen ardından Twitter’da bilgi akışı başlamış, kimi kullanıcılar gürültü etkisinde kalarak olay üzerine yorumlarda bulunmuştur. Bu bağlamda bu çalışmada yaşanan şiddet olayı örnek alınarak gürültü kavramının içeriği ile konvansiyonel medya sonrası ortaya çıkan ve yeni medya ürünü olarak adlandırılan Twitter’daki gürültü kavramı incelenecektir. İncelemede şiddet türleri sınıflandırılarak şiddetin dijitale dönüşümü incelenecek, bu doğrultuda oluşturulan model aracılığıyla Twitter’dan derlenmiş ileteler çözümlenecektir. Sosyal medya olarak Twitter, günümüzde en çok kullanılan ve enformasyonun en

yoğun olduğu dijital ortamların başında gelmektedir. Toplumun en çok önem verdiği gündelik olaylar, kullanıcılar tarafından sürekli olarak yorumlanmaktadır. Bununla birlikte Twitter, yasalar nezdinde kamu alanı olarak nitelendirilmektedir. İçinde barındırdığı bilgi kümeleri nedeniyle kullanıcılar, kimliklerini saklama şansına da sahip olarak ilgilendikleri konular hakkında doğru olsun veya olmasın veri kümeleri oluşturmaktadır. Bu nedenle Twitter, sakladığı ve istendiğinde bulunabilen sağlıklı veriler ve yasalar nezdinde kamu alanı olarak kabul edilmesi nedeniyle incelenmek adına seçilmiştir.

DİJİTAL DÜNYADA GÜRÜLTÜ KAVRAMI

Claude E. Shannon ve Warren Weaver 1949 yılında, Laswell'in geliştirdiği iletişim modelini geliştirerek bu modele gürültü kaynağını eklemişlerdir. Bu modelde gürültünün bir çevre etkisi olarak iletişim sürecine etki ettiğinden söz edilmektedir. Matematiksel İletişim Kuramı (A Mathematical Theory of Communication) adlı makalede bahsedilen gürültü kavramı, iletişim sürecinin en önemli faktörlerinden biri konumundadır. Havadaki yoğun nemin radyo ses dalgalarına olan etkisi, fırtınadan dolayı telefon kablolarının arızalanması gibi problemleri gürültü olarak adlandırmışlardır. Bu bağlamda artık bilgi kuramlarında gürültü, bilgi yitimine yol açan, ileti aktarımını bulandıran her türlü olgu (Güz vd., 2002, s.161) olarak adlandırılmaktadır. Bununla birlikte gürültü kavramı, kaynağına göre kendi içinde dilsel ve dilsel olmayan olarak ayrılmaktadır. Dilsel gürültü, çokanlamlılık gibi özel bir belirtisi olmayan öğelerden kaynaklanır. Dilsel olmayan gürültüyü ise, kötü söyleyiş, dikkatsizlik, ağır işitme, işitmeyi güçsüzleştiren koşullar oluşturmaktadır (Güz vd., 2002, s.161). Buna göre teknik sorunlar gürültü kavramının temelini oluşturmaktadır. Mevcut enformasyon akışını etkileyen sorunlar teknik sorunlarla ilişkilendirilmektedir. İletinin hedef tarafından başarılı bir şekilde alınması ise teknik sorunların en aza indirgenmiş olmasına bağlanmaktadır. Burada altı çizilmesi gereken en önemli noktalardan biri, iletişimin doğrusal işleyişinde bir problem olduğudur. Bu bağlamda gürültünün var olduğu ortamda iletişim süreci sınırlanmaktadır.

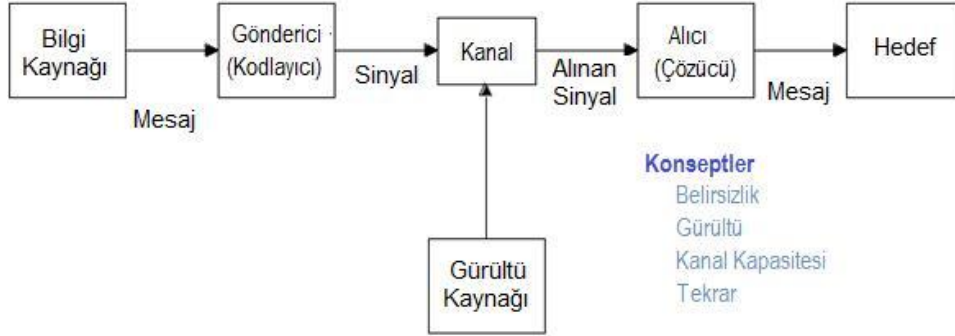
Gürültü kavramının içeriği oldukça zengindir. İletişim sürecini engelleyen fiziki şartlarla birlikte insanoğlunu diğer canlılardan ayıran düşünme ve duygusal yetenekleri de gürültü kavramını şekillendirmektedir. Bir kişinin önyargılı davranarak bilgi aktarımını engellemesi veya kaynak ile hedef arasındaki kültür farklılığı da gürültü olarak tanımlanmaktadır (Lazar, 2009, s.94). Bu noktada esas önemli olan etken, iletişim sürecinin tamamlanmasına engel olan faktörün ne olduğudur.

Gürültü, kaynağın gönderdiği iletinin hedef tarafından istenilen biçimde alınmasını engellemektedir. Kaynak ile hedef arasındaki bilgi aktarımının engellenmesi durumu gürültünün farkındalığı sayesinde önlenmektedir. Bu bağlamda gürültü, fiziksel gürültü, psikolojik gürültü ve anlamsal gürültü olarak üç çeşit başlık altında incelenmektedir. (Odyakmaz ve Acar, 2008, s.50)

Bilgi aktarımının doğanın sunduğu fiziksel özellikler ile engellenmesi durumu fiziksel gürültü olarak adlandırılmaktadır. Araba sesi, uçak sesi, telefonun kablosundan kaynaklanan hışırtı, kuş sesi gibi sesler bu kapsamda değerlendirilmektedir. Bu tür sesleri engellemek mümkün olmasa da en aza indirmek ve iletişim sürecinin en az hasarla tamamlanmasını sağlamak mümkündür. Kaynak ile hedef arasındaki bilgi aktarımında, insanoğluna has özelliklerden olan düşünme ve duygusal yetilerinin devreye girmesi ile psikolojik gürültü kavramı ortaya çıkmaktadır. Kaynağın veya hedefin duygusal olarak önyargılı bir şekilde bilgi aktarımını engellemesi veya aktarıma zarar vermesi psikolojik gürültü olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, fiziksel ya da psikolojik gürültü nedeniyle iletilmek istenen bilginin anlaşılabilmesi halinde ortaya anlamsal gürültü çıkmaktadır. (McQuail ve Windahl, 1993, s.19) Tüm bu etkenler teknolojinin gelişmesiyle çeşitli işlevsel biçimlere sahip olmuş, iletinin kaynaktan hedefe aktarılması sürecinde mümkün olduğunca engellenmeye çalışılmıştır. Ancak teknoloji, ortaya çıkmasına neden olduğu sanal dünya ile gürültü kavramına farklı bakış açıları getirmektedir. Geleneksel medyadan farklı olarak yeni medya teknolojileri gürültü kavramıyla yoğun bir şekilde etkileşim halindedir. Geleneksel medyada yayılan bilgiler devletlerin kendi içlerinde oluşturdukları kontrol mekanizmalarıyla denetlenmekte, gürültü etkeninin yoğunluğu sürekli olarak incelenmekte ve istendiği taktirde bilginin yayılması engellenmektedir. Buna karşılık yeni medya teknolojilerinde bilgi küresel anlamda yayılmaktadır. Dünyanın her köşesinde aynı anda bir bilginin kodaçımı yapılabilmektedir. Bununla birlikte dünyanın her köşesine bilgi yayan bireyler, oluşturdukları sanal kimliklerle birlikte gerçek kimliklerini gizleme fırsatına sahip olmaktadır. Sanal

kimliği yaratan ve kendini gizleyen birey ise ancak teknik araştırma sonucu bulunabilmektedir. Bu bağlamda gelişen teknoloji ile devletler yeni medya teknolojilerini kontrol altına alma çabası göstermektedir. Ancak teknoloji aynı zamanda kullanıcı bazlı geliştiğinden ve devletlerin bilginin yayılmasına karşı gösterdikleri farklı tutumlardan dolayı genellikle, küresel anlamda yayılan bilgi önemli bir engelleme ile karşılaşmayarak hedef konumundaki bireylere ulaşmaktadır.

Bu bağlamda yeniden şekillenen iletişim kanalları, iletinin aktarılmasına engel olan farklı gürültü faktörleriyle uğraşmaktadır. Bunun en temel nedenlerinden biri yeni medyayı kullanıcı bireylerin gerçek kimliklerini gizleme imkânı bulup, paylaşımlarını oluşturdukları yeni sanal kimliklerle yapmaları olarak görülmektedir (Castells, 2013, s.475-476).

Şekil 1: Shannon ve Weaver'ın matematiksel iletişim modeli

Shannon ve Weaver kaynağın hedefe gönderdiği bilginin, bir araç vasıtasıyla sinyal olarak gönderildiği gerçeğinden yola çıkarak sinyalin gürültüden dolayı etkilenmesini iki kavram ile açıklamaktadır. Bu kavramlar artık bilgi ve bilgi yitimidir. Artık bilgi, bozuma uğramış iletişim sürecini tekrar aktif hale getirmek için önceden elde edilmiş bilgilerin kullanılmasıdır; bu haliyle artık bilgi, iletişimi anlamsal düzeyde ve kod açılımı yapılabilecek halde tutabilmek için ve ayrıca sağlıklı bir şekilde tamamlanabilmesi için kullanılmaktadır. Bilgi yitimi ise kaynağın hedefe aktardığı bilginin içerik olarak yenilenmesi veya ihtiyacın giderilmesi açısından bir eksiklik teşkil etmektedir. (Çamdereli, 2015, s.38)

Matematiksel iletişim modelinde kaynağın mevcut bilgi haznesinden bilgi seçip kullanması esas konumdur. Ancak kaynağın sahip olduğu bilgiyi aktarması gürültü faktörü ile engellenmektedir. Bu durumda iletişimin aksamaması ve iletişim sürecinin sağlıklı bir şekilde tamamlanması gürültü faktörünün olmaması veya en aza indirgenmesi ile mümkündür. (Çamdereli, 2015, s.38)

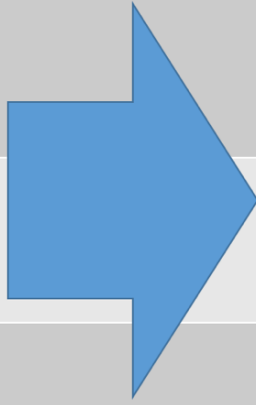

İletişim süreci, gürültü faktöründen dolayı engellendiği takdirde tamamlanana kadar kendini yenilemektedir. Ancak bazı durumlarda gürültü faktöründen dolayı engellenen iletişim süreci toplum tarafından tamamen dışlanmış bir kavram olan şiddete dönüşmektedir (Yengin, 2012, s.61-62). Etik açıdan istenmeyen ve toplum tarafından soyutlanmış olan şiddet eylemleri, iletişim sürecinin tamamlanmadan terk edilmesine neden olmaktadır.

Yeni medya teknolojilerinin insanlar üzerinde oluşturduğu bağımlılık etkisi (Öcal, 2016, s.48-49) oldukça önemli doneler sunmaktadır. Bu durumda yeni medya teknolojilerinin sunduğu sürekli bilgi akışı gerçeği ve kullanıcılar üzerinde kurduğu baskı büyük bir rol oynamaktadır. Yeni medya teknolojileri ile sağlanan bilgi akışı sürekliliğinin toplumun muhatap olduğu yasalar nezdinde keskin hatlara sahip olmaması (Dijk, 2016, s.212-213) etik kavramının dijital etik kavramı bağlamında incelenmesini gerektirmektedir.

Yeni medya teknolojileri açısından mevcut olan bilgilerin işlevselci ve yapısalcı gözlemler nezdinde suçlanması (Goody, 2011, s.13) dijital etik kavramının önemini daha da artırmaktadır. Yayınlanan bilgilerin hedef konumunda bulunan kişilerce algılanması da bu nedenle farklılaşmaktadır. Türkiye'de Gençlik ve Spor Bakanlığı nezdinde yapılan "Gençlik ve Sosyal Medya Araştırması" göstermiştir ki,

genç kesimin %96'sı sosyal medyayı aktif olarak kullanmaktadır (Sanlav, 2014, s.114-115). Bu durumun temel nedeni ise bireylerin yoğun bir bilgi bombardımanı içinde yer alma arzusu olmaktadır (Irak ve Yazıcıoğlu, 2012, s.118).

Etik kavramı yeni medya teknolojilerinin gelişim evrelerine etki etmektedir. Buna göre yeni medya teknolojilerine dahil olan sosyal medya uygulamaları zaman zaman etik değerleri gözeterek uygulamaların içeriğine müdahale etmektedir (Bayrak, 2015, s.463). Ancak bu uygulamalarda etik açıdan engellenmeye çalışılan içeriklerin sürekli olarak paylaşılmaya devam ettiği görülmektedir. Paylaşılan iletilerde içerik açısından en yoğun gürültü faktörlerinin başında şiddet kavramı gelmektedir. Şiddet, yeni medya teknolojilerinin etik kavramına yaklaşımlarını anlamak açısından önemli veriler sunmaktadır. Şiddet kavramı ile yeni medya teknolojileri iç içe geçmiş durumdadır. Yeni medya teknolojilerinin kullanıcı bireylere sunduğu kimliklerini gizleyebilme özelliği sayesinde bireyler, bilgi paylaşımı yaparken gerçek toplum yaşamında dikkat ettiği etik değerler sınırını aşmaktadır. Bu bağlamda şiddet kavramı yeni medya teknolojileri açısından incelendiğinde iki temel kavram ile sınıflandırılmakta, bu sınıflandırma ise dijitalleşen dünyadaki şiddet olgusunun çözümlenmesinde oldukça yararlı modeller sunmaktadır. Bu ayrım eski şiddet ve yeni şiddet olarak biçimlenmektedir. Eski şiddet, gerçek toplum yaşamında gözlemlenen şiddettir. Yeni şiddet ise, gerçek toplum yaşamında tecrübe edinilen şiddetin dijital olarak kodlanmış yansımalarıdır (Yengin, 2012, s.131-133).

ŞİDDET TÜRÜ	ESKİ ŞİDDET Gerçek Ortam	DİJİTAL DÖNÜŞÜM	YENİ ŞİDDET Dijital Ortam
Kodlu Şiddet İkonu			
Araçsal Şiddet İkonu			
Fiziksel Şiddet İkonu			

Şekil 3: Şiddetin Dijital Dönüşümü
(Kaynak: Yengin, D. (2012) Dijital Oyunlarda Şiddet, s.132)

Gerçek toplum yaşamında ve dijital ortamda gözlemlenen şiddet çözümlenebilirliği açısından sınıflandırıldığında üç adet şiddet ikonu ile bir model oluşturulmaktadır. Bu model kodlu şiddet ikonu, araçsal şiddet ikonu ve fiziksel şiddet ikonu olarak ayrım ile açıklanmaktadır.

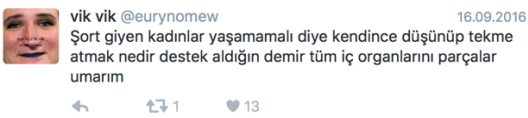
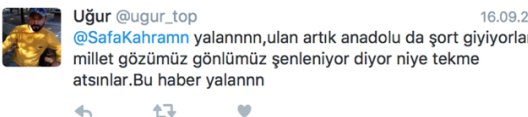
Kodlu şiddet, gerçek toplum hayatında karşılaşılan, şiddet unsurları barındıran şiddet göstergesi konumundadır. Bu açıdan kodlu şiddet, dijital ortama dönüştürüldüğünde aynı kod açımına maruz kalmaktadır. Modelde de görüldüğü üzere kuru kafa ile ifade edilen kodlu şiddet örneği, bir dijital oyunda da aynı biçimde kodlanarak sunulmuştur. Araçsal şiddet, araç vasıtasıyla yapılan şiddeti ifade etmektedir. Sunulan görselde belirtildiği gibi araç vasıtası ile kodlanan şiddet ögesi dijital ortamda yine araç vasıtası ile kodlanmaktadır. Böylelikle sanal ortamdaki şiddet olgusu gerçek yaşamı taklit ederek inandırıcılığa katkı yapılmaktadır. Kodlu şiddet ve araçsal şiddet gibi oldukça belirgin ayrımlara sahip olan bir diğer şiddet türü ise fiziksel şiddettir. Bir kimsenin bir başka kimseye

uyguladığı fiziksel zarar verme eylemi fiziksel şiddet olarak tanımlanmaktadır. Görselde sunulduğu gibi bir bireyin uyguladığı şiddet dijital ortamda kodlanmak istendiğinde yine aynı fiziksel davranış modelleri nezdinde kodlamalar yapılmaktadır (Yengin, 2012, s.131-134).

Günümüzde tüm bu bilgiler ışığında şiddetin dijital ortamlarda nasıl kodlandığı anlaşılmalı çalışılmaktadır. Gerçek toplum yaşamında bireyler her an şiddet unsuruna tanık olmaktadır. İletişim sürecinin tamamlanamadığı anlarda devreye giren ve toplumun genel kesimi tarafından dışlanan şiddet, dijital ortamlarda farklı bir biçim almaktadır. Bunun nedeni olan, dijital ortamda gerçek kimliği gizleyebilme özelliği bireylerin sahip oldukları şiddet edinimlerini rahat bir şekilde kullanabildiklerini göstermektedir. Bu bağlamda yeni medya teknolojilerinin meydana getirdiği sosyal medya ortamlarında sürekli olarak kullanılan şiddet faktörünün gerçek yaşamdan ayrılan özelliklerinin incelenmesi gerekmektedir. Bu durum yeni medya teknolojilerini kullanan kullanıcı bireylerin dijital ortamda sergiledikleri saldırgan tutum ile gerçek toplum yaşamında nasıl etkilerde bulunduğu anlaşılmasında yardımcı olmaktadır. Sosyal medya ortamlarının en çok kullanılanlarından biri olan Twitter, kullanıcı bireylerin gerçek kimliklerini gizleyerek şiddet unsuru paylaşım yapmalarının en çok görüldüğü bir mecra konumundadır. Böylelikle Twitter’da paylaşılan iletiler incelenerek şiddet faktörünün nasıl etkiler yaptığına dair sağlıklı veriler elde edilmektedir. Sahip olunan veriler sosyal medya ortamlarının kullanıcı bireylere ne denli özgürlük tanıdığı ve bu özgürlüğün nasıl değerlendirilmesi gerektiği konusunda araştırmacıları teşvik etmektedir. Genel olarak Twitter gibi sosyal medya ortamları, iletilerin saklanması ve bu iletileri incelemek için bekleyen araştırmacıların rahatlıkla kullanabilmesi için verileri sansürlü olarak sunmaktadır. Bu açıdan Twitter’da paylaşılan gürültü ile etkilenmiş iletilerin incelenmesi amaçlanmıştır.

TWITTER’DA GÜRÜLTÜ İNCELEMESİ

Twitter, sosyal medyanın en yoğun enformasyona tabi olan uygulamalarının başında gelmektedir. Ortaya çıktığı ilk günden beri gündem olan olaylar Twitter’da hızla yayılmakta ve tweet adı verilen 140 karakterle sınırlandırılmış iletilerle kullanıcılar istedikleri gibi yorumlar yazmaktadır. Bu bağlamda gündem olan olaylar kullanıcıların paylaştıkları bilgilerle yorumlanmakta ve olay gündemden düşünceye kadar kullanıcılar arasında yayılmaya devam etmektedir. Nitekim bir kadın 12 Eylül 2016 tarihinde bir şehir içi otobüs seferinde şort giydiği için saldırıya uğramış, olayın duyulmasının ardından saldırı ülke genelinde gündem olmuştur. Saldırının hemen ardından Twitter’da başlayan enformasyon akışı gürültü kavramı olarak adlandırılan etkenlerle bütünleşerek bilgi kirliliğine sebep olmuştur. Olayın haber ajansları ve haber siteleri ile yoğun bir şekilde duyurulduğu 16 Eylül 2016 tarihinde kullanıcılar tarafından yoğun bir ileti akışı başlamıştır. Bu iletilerin içeriklerine bakıldığında kullanıcılar oldukça büyük tepki ortaya koymuştur. Ancak bazı kullanıcılar gürültü etkisinde kalarak yorumlar yapmış, yapılan saldırıya yine şiddet içerikli yorumlar yaparak toplum yaşamından dışlanmış ve etik değerlerden uzak içerikli mesajlarla dolaşan bilgileri enformasyon sürecine tabi tutmuşlardır.

	Atılan Tweet	İçerik	Sonuç
		Kullanıcı saldırı olayını benzetme yaparak yorumlamıştır.	Kullanıcı şiddet içerikli saldırı olayını aynı kod açılımı ile yorumlamıştır. Şiddet düzeyi aynıdır.
		Kullanıcı gürültü etkisi ile olaya önyargılı yaklaşmıştır.	Kullanıcı gürültü etkisinde kalarak olayı yalanlamıştır. Haberin resmi kaynaklarca doğrulanmasını beklememiştir.

	Kullanıcı gürültü etkisi ile haberi değerlendirmiştir.	Kullanıcı şiddet unsuru ile olayı değerlendirmiştir. Olayın failine şiddet uygulanması gerektiğini belirtmiştir.
	Kullanıcı olayın failine karşı yaklaşımı değerlendirmektedir.	Kullanıcı olayın failinin linç edilmesi gerektiğini belirtmiştir.
	Kullanıcı olayın failine karşı yaklaşımı değerlendirmektedir.	Kullanıcı olayın failine şiddet uygulanması gerektiğini belirtmektedir.
	Kullanıcı şiddet uygulayan bireyleri değerlendirmektedir.	Kullanıcı şiddet uygulanan kişilere aynı kod açılımla müdahale edildiğinde gelecek tepkiyi yadırgamaktadır.
	Kullanıcı şiddet uygulayan kişiye yaklaşımın nasıl olması gerektiğini belirtmektedir.	Kullanıcı şiddet uygulayan kişinin yine şiddet uygulanarak imha edilmesi gerektiğini belirtmektedir.
	Kullanıcı şiddet uygulayan kişi ile ilgili temennisini belirtmektedir.	Kullanıcı şiddet uygulayan kişinin kadınlarca şiddet uygulanarak cezalandırılması gerektiğini belirtmektedir.
	Kullanıcı yaşanan olayın gerçekliğini sorgulamaktadır.	Kullanıcı yaşanan şiddet olayının yalan bir haber olarak yayıldığını hakaret içerikli iletiliyle değerlendirmektedir.
	Kullanıcı şiddet gören mağdur ile kendini özdeşleştirmiştir.	Kullanıcı içinde bulunduğu ruh halini mağdur ile ilişkilendirerek yorumda bulunmuştur.
	Kullanıcı şiddet olayına maruz kalan kişiyi gürültü etkisinde yorumlamıştır.	Kullanıcı mağdurun suçlu olabileceğini alaycı bir üslupla değerlendirmiştir. Önyargı söz konusudur.

 <p>Murat Akayalp @imgelem @TezcanTezsam Tekme yedigi, he şort yüzünden tekme yedigi ne malum? Görüntü ve ses kaydı yok. Belirsiz bir uzak görüntü var sadece</p> <p>16.09.2016</p> <p>← ↻ ❤️ 1</p>	<p>Kullanıcı şiddet haberini gürültü etkisinde kalarak değerlendirmiştir.</p>	<p>Kullanıcı şiddet haberinin içeriğine inanmadığını gürültü etkisi ile ima etmiştir.</p>
--	---	---

Seçilmiş olan tweetlerde gözlemlendiği üzere iletiler yaşanan şiddet olayının kod açılımsal olarak aynı düzeyini işaret etmektedir. Kullanıcılar aslında toplumdan dışlanmış olan etik davranışları dijital ortamda, oluşturdukları sanal kimlikleri ile sergilemektedir. Bir kadına şort giydiği için tekme atan kişi genel olarak yadırganmış ve mağdur olan kişi desteklenmiştir. Ancak bu destek kullanıcılar nezdinde yine şiddet unsuru içeren cümlelerle sağlanmıştır. Bu durumda yoğun bir şekilde gürültü etkisinde kalan kullanıcılar, haber resmi kaynaklarca doğrulanmadan bilgi paylaşmış, ancak bu bilgiler doğru olmadığı için bilgi kirliliğine sebep olmuştur. Bu bağlamda atılan tweetler etik açıdan problemlenilen olayların yine etik açıdan problemlenilen şekilde yorumlandığını ve bu durumun sosyal medyada bir alışkanlık haline geldiğini göstermektedir. Bununla birlikte sosyal medyada ikonlaşmış olan gürültü etkeninin kullanıcı bireylerin bilgi aktarım sürecine nasıl etki ettiği de net bir şekilde görülmektedir. Kullanıcılar kod açılımsal olarak emojiyle destekledikleri iletilerini, şiddet içeren söylemlerle hedef kitleye rastgele paylaşmaktadır. Sosyal medyada artık ikonlaşmış bir biçime giren gürültü (# işaretli iletiler gibi), kullanıcıların etiksel yaklaşımlarıyla bütünleşerek aktarılmaktadır.

SONUÇ

İletişim insanoğlu için vazgeçilmez bir ihtiyaçtır. Tarih boyunca insanlar iletişime muhtaç olmuş, iletişimin biçimini sürekli olarak değiştirmiş ve kanallar aramaya uğraşmıştır. Kaynaktan hedefe doğru bilgi aktarım sürecini ifade eden iletişim, günümüzde bir takım araçlar vasıtasıyla oldukça kısa sürelerle indirgenmiştir. Başlangıçta mağara duvarlarına resimler çizerek iletişim insanları, günümüzde Yeni Medya teknolojileri olarak adlandırılan teknolojik yenilikler vasıtasıyla küresel olarak iletişim kurmaktadır. Yıllar geçtikçe iletişimi daha kısa sürelerle indirgemeyi amaçlayan insanoğlu önce Konvansiyonel Medya'yı oluşturmuş, ardından internetin de yardımıyla Yeni Medya teknolojilerine yönelmiştir. Tüm bu gelişmelerdeki esas amaç gürültü etkeninin en aza indirgenerek iletişim sürecinin başarılı bir şekilde tamamlanmasını sağlamaktır.

İletişim bilgi olmaksızın yapılamaz ve bu nedenle bilgiye muhtaç durumdadır. Ancak bilginin bir oluşum süreci vardır. Bu süreç bilginin bit kümelerinden salt bilgi kümelerine doğru evrilecek şekilde dönüşümünü içermektedir. Bilgi her zaman göz önündedir. İnsanlar ise bu bilgiyi iletişim adı altında birbirleriyle paylaşma arzusu içerisinde. Bilgi sırasıyla veriye daha sonra ise yorumlar ve hazır bilgi dağları ile işlenerek enformasyona dönüşmekte; nihayetinde onu kullanmak isteyen kullanıcı için hazır hale gelmektedir. Bu bağlamda bilgi yazı teknolojisiyle başlayan gelişim sürecini daima beslemiş ve günümüzdeki teknolojik seviyeye gelinmesini sağlamıştır. Yeni Medya teknolojilerinin ortaya çıkmasındaki esas neden kullanıcıların Konvansiyonel Medya teknolojilerinde dahil olamadığı bilgi aktarım sürecine katılmak istemesidir. Başlangıçta sadece hedef konumunda bulunan insanlar Yeni Medya sayesinde hem hedef hem de kaynak olabilmekte, bilginin üretim sürecine doğrudan müdahale edebilmekte ve böylelikle yoğun enformasyon sürecine dahil olmaktadır.

İletişim süreci, kaynaktan hedefe aktarılan bilgi eksiksiz bir şekilde ulaştığında başarılı bir şekilde tamamlanmış kabul edilmektedir. Ancak Shannon ve Weaver'ın belirttiği gibi iletişim sürecine doğrudan etki eden önemli faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler iletişim sürecini sekteye uğratmak için daima aktif olarak rol almaktadır. İletişim sürecini engellemeye teşebbüs eden tüm faktörler ise gürültü olarak adlandırılmaktadır. Gürültü kavramı iletişim sürecinin en istenmeyen fiziksel ve soyut olgularını işaret etmektedir. Telefon kablolarındaki arıza, gök gürültüsü, ön yargılar, şiddet ve buna benzer pek çok etken gürültü olarak adlandırılmaktadır. Gerçek ortamın birebir kodlanmış hali olmaya çalışan Yeni Medya teknolojileri de gürültü kavramı ile iç içe geçmiş durumdadır. Bunun nedeni Yeni Medya teknolojilerinin birer iletişim kanalı görevi yapan dijital ortamlar sunmasıdır. İnsanın olduğu ortamda ise gürültü kavramı da ikonlaşmış bir biçimde bulunmaktadır.

İletişim süreci gürültü etkenleriyle tamamlanamadığında gerçek toplum hayatında kesinlikle istenmeyen bir davranış modeli olan şiddet unsuru zaman zaman hayata geçmektedir. Şiddet, insanların içinde buldukları ruh hali, sosyal, ekonomik ve eğitimsel düzeyleriyle harekete geçen ilkel bir öldürme güdüsü olarak görülmektedir. Dijital ortamda 0 ve 1 ile kodlanan bilgiler ise şiddet unsuru öğelerle bezenebilmekte, böylelikle iletişim süreci başarılı bir şekilde bitmeyerek süreç sekteye uğramaktadır. Bilginin yayılması sırasında oldukça tehlikeli bir rol üstlenen şiddet unsuru, özellikle sosyal medya platformlarında sonu kestirilemeyen bilgi kirliliği dağlarını meydana getirmektedir. Böylelikle şiddet içerikli iletiler paylaşmaya başlayan bireyler toplumsal açıdan etik görülmeyen içeriklerle bilgi oluşum sürecini beslemektedir. Bu durum sosyal medyanın işlevselliğine negatif bir etki olarak görülmektedir.

Şiddet unsuru incelenirken kendi içinde sınıflara ayrıldığı görülmüştür. Bunun nedeni şiddetin kod açılımını yaparken çözümlenmenin anlaşılır bir şekilde yapılabilmesidir. Özünde bir kolaylık olarak görülen bu sınıflandırmalar dijital ortamlardaki şiddet unsurunu çözümleyebilmek için de kolaylık sağlamaktadır. Bu çalışmada kodlu şiddet, araçsal şiddet ve fiziksel şiddet olarak sınıflandırılan şiddet unsuru, Twitter'dan seçilerek incelenen iletilerin çözümlenmesinde de iyi bir model oluşturmuştur.

Twitter'dan seçilen on iki adet tweet çözümlenmiş ve içerikleri gürültü kavramı açıklanarak sunulmuştur. Seçilen bu tweetler göstermektedir ki sosyal medyada ikonlaşmış olan gürültü kavramı çok baskın bir şekilde kendini göstermektedir. Gürültü etkisi o denli yoğundur ki, kullanıcılar kullanışlı bir bilgi üretmekten oldukça uzak durumdadırlar. Gözlemlendiği üzere iletiler, yaşanan şiddet olayının aynı şiddet düzeyinde çözümlenmesi üzerine olmaktadır. Buna göre kullanıcılar, otobüste kadına tekme atan adamın da aynı düzeyde ve hatta daha da ileri seviyede şiddete maruz kalarak cezalandırılması gerektiğini savunmaktadır. Bu durum gerçek toplum yaşantısından dışlanmış, istenmeyen etik davranış modelleri içerisinde yer almaktadır. Ayrıca sosyal medya, kullanıcılara sunduğu sanal ve sahte kimlik oluşturma özgürlüğü ile istenmeyen iletilerin özgürce yayılmasına neden olmaktadır. Bu nedenle kullanıcılar, gerçek toplum hayatında kolayca dile getiremeyecekleri söylemleri, gürültü etkisi altında rahatça dile getirmektedir.

KAYNAKÇA

- Bayrak, T. (2015). "Sosyal Ağ Uygulaması Olarak Vine" *Sosyal Medya Araştırmaları içinde (Editör: Deniz Yengin)*, s.445-468. İstanbul: Paloma Yayınevi.
- Çamdereli, M. (2015). *İletişime Giriş*. İstanbul: Dem Yayınları.
- Castells, M. (2013). *Ağ Toplumunun Yükselişi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Dijk, J. V. (2016). *Ağ Toplumu*. İstanbul: Kafka Yayınevi.
- Goody, J. (2011). *Yaban Aklın Evcilleştirilmesi*. İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Güz, N. & Küçükdoğan, R. & Sarı, N. & Zeybek, I. (2002). *Etkili İletişim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Irak, D. & Yazıcıoğlu, O. (2012). *Türkiye Ve Sosyal Medya*. İstanbul: Okuyan Us Yayınları.
- Karadağ, Gökmen H. (2017). "Reporting and Interviewing Styles of Professional and Citizen Reporters on Periscope", *Communication and Technology Congress-CTC2017, 22-23 November 2017, İstanbul Aydın University, 88-104. DOI: 10.7456/ctc_2017_07*.
- Mcquail, D. & Windahl S. (1993). *İletişim Modelleri*. Ankara: İmaj Yayınları.
- Lazari Judith. (2009). *İletişim Bilimi*. Ankara: Vadi Yayınlar.
- Odyakmaz, A. N. & Acar N. (2008). *İletişim Sözlüğü*. İstanbul: Babil Yayınları.
- Öcal, S. B. (2016). "Bir Umut Tartışması Olarak Medyanın Etik Sarkacı: "Ortak İyi" mi, "Gerçek" Olan mı?" *Medyaetik & Medya – İletişim – Etik içinde (Editör: Ferlül Örs)*, s.45-79. İstanbul: Sentez Yayıncılık.
- Sanlav, Ü. (2014). *Sosyal Medya Savaşları*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Yengin, D. (2012). *Dijital Oyunlarda Şiddet*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Yengin, D. (2014). *Yeni Medya ve Dokunmatik Toplum*. İstanbul: Derin Yayınları.